

AGNIESZKA NOWICKA

ZARYS DZIEJÓW BIBLIOTEKI PAPIESKIEJ AKADEMII TEOLOGICZNEJ W KRAKOWIE

W niniejszym artykule przedstawiono zarys dziejów Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej. Opisano historię i dzieje zbiorów bibliotecznych najpierw Wydziału Teologicznego, a następnie Biblioteki. Omówiono jej stan obecny – organizację, działalność, zbiory oraz rolę jaką odgrywa w krakowskim środowisku naukowym.

Biblioteka Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego 1397-1954

Początki istnienia biblioteki związane są z założeniem w 1364 roku Akademii Krakowskiej przez Kazimierza Wielkiego. Wraz z rozpoczęciem działalności naukowej zaczęto gromadzić księgozbiór potrzebny w pracy dydaktycznej i naukowej. Tak powstała pierwsza biblioteka. Do dzisiejszych czasów zachowały się 3 kodeksy z lat 1367 –1369, które w niej przechowywano. Niestety po śmierci Kazimierza Wielkiego biblioteka podupadła. Dopiero po utworzeniu uczelni z czterema wydziałami: Teologicznym, Prawniczym, Lekarskim i Filozoficznym a zwłaszcza po odnowieniu Akademii Krakowskiej w 1400 roku, biblioteka zaczęła powoli odradzać się.

Od XV wieku przy każdym z czterech kolegiów uniwersyteckich zaczęły powstawać zbiory ksiąg. Księgozbiory gromadzono głównie dzięki darom i zapisom czynionym przez profesorów danego kolegium, studentów i bakałarzy. Księgozbiór gromadzony był więc przypadkowo, dlatego w bibliotece teologicznej znalazło się wiele dzieł z innych dziedzin wiedzy np. nauk medycznych.

Liczny księgozbiór posiadała Biblioteka Kolegium Większego. Od 1429 roku kierowana była przez dwóch kustoszy, wybieranych każdego roku z grona profesorskiego. Do obowiązków kustoszy należała opieka nad biblioteką, dobór książek, a także wypożyczanie i udostępnianie. Nie opracowywali oni natomiast zbiorów, ponieważ w bibliotece nie było w tym czasie jeszcze żadnych spisów i katalogów.

Najzasobniejsze zbiory były własnością Biblioteki Collegium Maius, która stała się później częścią Biblioteki Jagiellońskiej. W 1500 roku cały księgozbiór biblioteki liczył ok. 2500 tomów. W związku ze wzrostem liczby woluminów pojawiły się problemy lokalowe. Dotychczasowe pomieszczenia nie mogły już pomieścić ciągle powiększającego się księgozbioru. Dlatego w latach 1515-1540 wybudowano z inicjatywy Tomasza Obiedzińskiego nowy lokal. Umieszczone w nim zostały połączone zbiory wydziału teologicznego i sztuk wyzwolonych.¹ Biblioteka ta, już od XV wieku uznawana była za główny księgozbiór uniwersytecki. Niestety pomimo długiej tradycji i cennych zbiorów daleko jej było do nowoczesnych księżnic uniwersyteckich. Wśród zgromadzonych dzieł przeważała literatura dawna, brak było natomiast nowoczesnego piśmiennictwa naukowego. Nie prowadzono planowego zakupu dzieł. Zbiory były nieopracowane i istniały trudności w ich wypożyczeniu.

Przełomowym okresem w działalności biblioteki była przeprowadzona reforma Biblioteki Jagiellońskiej w 1777 roku, podjęta przez Hugona Kołłątaja – wizytatora z ramienia Komisji Edukacji Narodowej, późniejszego rektora Akademii. Kołłątaj uregulował status prawny i majątkowy uczelni, połączył wszystkie biblioteki wydziałowe, przyznał stały budżet na zakup książek oraz sprecyzował zadania bibliotekarzy.

W latach 1784-1884 prefektem biblioteki został ks. Alojzy Putanowicz, który sporządził katalog rękopisów. Nie udało mu się jednak doprowadzić do uporządkowania zbiorów. Jego następcą Jacek Przybylski profesor w katedrze starożytności i prefekt biblioteki w latach 1785-1802, przyczynił się do wzbogacenia i uporządkowa-

¹ Maleczyńska, Kazimiera (1987). *Historia książki i jej funkcji społecznej*. Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, s. 132-133.

nia zbiorów. Sporządzone przez niego inwentarze z roku 1785 rejestrowały 10 156 dzieł (w 32 000 tomach) i 1760 rękopisów². Doprowadził również do otwarcia czytelni, czynnej codziennie przez około 4-6 godzin i opalanej w zimie.

W 1820 roku profesorowie Wydziału Teologicznego otrzymali prawo do proponowania zakupów książek do biblioteki. Często jednak propozycje profesorów były odrzucane. Kiedy odwołania do rektora nie przynosiły skutków, zaprzestano sporządzać spisy dezyderatów³.

Sytuacja zmieniała się od roku 1880, kiedy Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego zaczął się reorganizować. W tymże roku utworzono dwa seminaria naukowe: filozoficzno – scholastyczne i historii Kościoła. Seminaria otrzymały z funduszu uniwersytetu po raz pierwszy środki finansowe, które miały być przeznaczone na zakup książek dla tych zakładów. Przy poszczególnych katedrach powstawały stopniowo biblioteki seminaryjne, gromadzące dzieła wykorzystywane w działalności dydaktycznej i w pracy naukowej.

Największą ilość książek posiadała biblioteka zakładowa katedry historii Kościoła, która w roku 1938 liczyła 2540 woluminów, biblioteka katedry filozofii chrześcijańskiej posiadała 1717 dzieł, natomiast biblioteka katedry teologii moralnej w 1937 roku liczyła 1202 tomów. Pozostałe biblioteki, które zostały założone w późniejszym czasie posiadały pod względem ilościowym skromniejsze księgozbiory. Biblioteka zakładowa katedry Pisma Świętego Nowego Testamentu posiadała 635 woluminów. Katedra prawa kanonicznego 364 pozycje. Biblioteka seminarium teologii fundamentalnej w roku 1939 liczyła 674 dzieła, natomiast katedra chrześcijańskich nauk społecznych w 1925 roku posiadała 671 dokumentów. Własną bibliotekę posiadało także seminarium historii dogmatów i patrologii.⁴

Okres od 1880-1939 roku nazywany jest „złotym okresem” Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wydział Teologiczny odbudował swoją

² Konczyńska, Wanda (1923). *Zarys historii Biblioteki Jagiellońskiej*. Kraków: Druk. Uniw. Jagiel., s. 92-108.

³ Glemma, Tadeusz (1948). Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1795-1847. *Polonia Sacra* nr 1, s. 15.

⁴ Por. Piech, Stanisław (1995). *Dzieje Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1880-1939*. Kraków: Wydaw. Nauk. PAT, 258 s., [32] s. tabl. (w tym kolor.) : fot., portr.

świetność, promieniując wiedzą i osiągnięciami naukowymi. Był znaczącym ośrodkiem myśli teologicznej, przyciągającym młodzież z całego kraju, a nawet z zagranicy.

Trudny okres przypadł na lata II Wojny Światowej. Po zajęciu budynków uniwersyteckich przez Niemców rozpoczęto starania nad właściwym zabezpieczeniem znajdujących się tam zbiorów. Wydział Teologiczny znalazł się w trudnej sytuacji, kiedy został zmuszony opuścić budynki Towarzystwa Ubezpieczeń „Florianka”. W gmachu „Florianki” znajdowało się większość seminariów wraz ze swoimi zbiorami i bibliotekami. Rozpoczęto starania o przechowanie istniejącego inwentarza. Dzięki interwencji m.in. ks. rektora Konstantego Michalskiego w Komendzie Miasta, udało się uratować zbiory wraz z katalogami. Część księgozbioru ukryto w opactwie Benedyktynskim w Tyńcu i w Pałacu Biskupim w Krakowie. Szczęśliwie większość księgozbioru przetrwała do dzisiejszych czasów.⁵

W okresie po II wojnie Wydział Teologiczny liczył 12 katedr z którymi związane były seminaria a każde seminarium posiadało własną bibliotekę.⁶ Ówczesne władze państwowe niechętne Kościołowi podjęły decyzję, która miała później bardzo poważne konsekwencje. Uchwałą Rady Ministrów z 11 sierpnia 1954 roku Wydział Teologiczny na Uniwersytecie Jagiellońskim został zlikwidowany i włączony do nowo powstałej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Decyzja władz państwowych z 1954 roku o likwidacji Wydziału Teologicznego miała poważne konsekwencje. Wraz z przeniesieniem Wydziału do nowo utworzonej Akademii w Warszawie, zostały również przeniesione zbiory należące do dwunastu krakowskich bibliotek zakładowych. Stały się one podstawą Biblioteki Głównej Akademii Teologii Katolickiej.⁷

⁵ ABPAT. Zub, Monika (1999). *Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie : próba monografii*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr hab. Krystyny Bednarskiej-Ruszejowej w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Maszynopis. Kraków, s. 44.

⁶ Barcik, Mieczysław (1995). Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1939-1945. *Analecta Cracoviensia* nr 27, s. 373.

⁷ Barcik, Mieczysław (1997). *Okupacja – wyzwolenie – likwidacja (1939-1954)*. W: Piech, Stanisław (1997). *Wydział Teologiczny w Krakowie 1397-1997. Księga Jubileuszowa*. Kraków: Wydaw. Nauk. PAT, s. 210.

Przywiezione do Warszawy wraz ze zbiorami inwentarze krakowskich księgozbiorów zakładowych rejestrowały w sumie 13 218 woluminów. Najstarszy inwentarz zbiorów z 1889 roku, należący do zakładu filozofii chrześcijańskiej, obejmował 2 060 woluminów. Inwentarz zakładu teologii moralnej (od 1906 r.) notował 1739 wol., historii Kościoła w Polsce (od 1921 r.) – 2 139 wol., Starego Testamentu (z 1906 r.) – 1 654 wol., homiletyki (1921/22 r.) – 1 141 wol., Nowego Testamentu - (z 1930 r.) – 1 284 wol., historii Kościoła Powszechnego (z 1947 r.) – 1 434 wol. Inwentarze zbiorów bibliotecznych należących do pozostałych krakowskich zakładów obejmowały około kilkaset woluminów.⁸

Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w latach 1955-2004

Likwidacja i przeniesienie Wydziału Teologicznego do Warszawy było działaniem wymierzonym w polską inteligencję katolicką. Miało to na celu osłabienie działalności Kościoła katolickiego w Polsce. Władze dążyły do zlikwidowania uczelni teologicznej i w konsekwencji pozbawienia możliwości dalszego kształcenia

Decyzja o likwidacji Wydziału Teologicznego na UJ, dzięki zdecydowanej postawie Stolicy Apostolskiej i biskupów krakowskich, nie przerwała faktycznej i kanonicznej egzystencji Wydziału Teologicznego w Krakowie. Dnia 16 grudnia 1959 r. Dekretem Kongregacji dla Seminariorów i Uniwersytetów postanowiono, że krakowski Wydział Teologiczny – zgodnie ze swym statusem – będzie nadal funkcjonował pod kierownictwem władzy kościelnej i podlegać będzie prawom ustanowionym przez Stolicę Apostolską.⁹

Wielokrotnie władze kościelne będą próbowały odzyskać należne prawa Wydziałowi Teologicznemu. Władze państwowe nie wyrażały jednak zgody na powrót Wydziału na Uniwersytet Jagielloński. Nie uznawały stopni i tytułów naukowych nadawanych przez Wydział, nie posiadał on mocy prawnej. Jego nazwa - „Papieski Wydział Teo-

⁸ Baran, Czesław; Murawiec, Wiesław (1976). Biblioteka Główna. W: Wyczawski, Hieronim Eugeniusz red. (1976). *XX lat Akademii Teologii Katolickiej. Księga Pamiątkowa 1954-1974*. Warszawa: ATK, s. 398-399.

⁹ Barcik, Mieczysław (1997). *A jednak przetrwał (1954-1981)*. W: Piech, Stanisław red. (1997). *Wydział Teologiczny w Krakowie 1397-1997. Księga Jubileuszowa*. Kraków: Wydaw. Nauk. PAT, s. 215.

logiczny” – została nadana dopiero w 1974 roku i objęta była zakazem cenzury.¹⁰

Od roku 1954 Wydział Teologiczny całkowicie związał swoje losy z Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Krakowskiej, zwanym też Krakowskim Seminarium Duchownym. Miało ono swoją siedzibę przy ulicy Podzamcze 8 i było domem akademickim dla kleryków.

Wraz z rozpoczęciem działalności w ramach Seminarium zaczęto równocześnie reorganizować bibliotekę. Podstawą nowo tworzonej Biblioteki stały się zbiory Seminarium. Zbiory umieszczono w budynkach seminaryjnych, tam też znajdował się Dziekanat Wydziału. Działalność naukowa profesorów i studentów Wydziału byłaby niemożliwa bez korzystania ze źródeł wiedzy teologicznej, a było to utrudnione, od kiedy przeniesiono zbiory bibliotek zakładowych Wydziału Teologicznego do Warszawy. Studenci i kadra profesorska mieli jedynie dostęp do księgozbioru teologicznego znajdującego się w Bibliotece Jagiellońskiej.

Biblioteka teologiczna zajmowała cztery pomieszczenia na parterze budynku i jedno na pierwszym piętrze. Na parterze znajdowało się lektorium dla kleryków, w którym umieszczono księgozbiór podręczny – wydawnictwa książkowe i czasopisma. Mieścił się tu również magazyn, do którego mieli dostęp tylko pracownicy biblioteki. W osobnych pomieszczeniach przechowywano starodruki, rękopisy, cymelia oraz prace magisterskie i doktorskie. Na pierwszym piętrze budynku mieściło się lektorium profesorskie.¹¹

Użytkownikami Biblioteki byli klerycy, profesorowie seminarium, księża i siostry zakonne studiujące na Wydziale. Książek zasadniczo nie wypożyczano na zewnątrz. Można to było uczynić jedynie za zgodą dyrektora biblioteki.

Książki napływały do biblioteki z różnych źródeł. W latach pięćdziesiątych przywieziono zbiory ze zlikwidowanego Naukowego Instytutu Katolickiego oraz Biblioteki Związków Promienistych. Był to księgozbiór o tematyce teologiczno – społecznej. Biblioteka otrzymywała również książki po zmarłych profesorach Wydziału

¹⁰ Por. Dyduch, Jan (1994). Troska Kadynała Karola Wojtyły o Wydział Teologiczny w Krakowie. *Analecta Cracoviensia* nr 26, s. 295-312.

¹¹ Zub, Monika (1999), s. 44.

Teologicznego. Zawierały one często rzadkie i ciekawe pozycje literackie. Uzyskiwała również dary od wielu instytucji kościelnych i świeckich, jak i od osób prywatnych, które często swoje księgozbiory zapisywały w testamencie bibliotece.

Książki nabywano także drogą zakupu. W tym okresie w Polsce produkcja wydawnicza z zakresu wiedzy teologicznej była niewielka. Związane to było z prowadzeniem polityki antykościelnej przez ówczesne władze. Państwo ograniczało działalność wydawniczą, pozwalając jedynie na drukowanie publikacji o treści teologicznej do kilku pozycji rocznie.

Książki o treści zakazanej przez władze ukazywały się wówczas jedynie za granicą. Biblioteka otrzymywała wydawnictwa zagraniczne dzięki życzliwości metropolity krakowskiego Karola Wojtyły.

Z każdego wyjazdu zagranicznego przywoził on wiele cennych publikacji. Mając rozległe kontakty za granicą, otrzymywał wiele publikacji od różnych osób i instytucji, które przekazywał później dla Biblioteki. Były to książki i czasopisma o treści głównie teologicznej, prawniczej i filozoficznej. Biblioteka nabywała również nowe publikacje na drodze współpracy międzynarodowej z naukowymi ośrodkami zagranicznymi. Z Polski wysyłano wydawnictwa naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, zwłaszcza czasopismo „*Analecta Cracoviensia*”, w zamian otrzymując wiele cennych periodyków z zagranicznych ośrodków naukowych.

Placówka prowadziła również tzw. wymianę międzybiblioteczną z krakowskimi bibliotekami kościelnymi i zakonnymi m.in. OO. Dominikanów, XX Misjonarzy, OO. Jezuitów. Wymieniano się wieloma cennymi publikacjami potrzebnymi w pracach naukowo – badawczych.

W pierwszych latach funkcjonowania placówki borykano się z licznymi trudnościami. Biblioteka przede wszystkim narażona była na działania władz państwowych, które dążyły do przejęcia kontroli nad księgozbiorami kościelnymi. Władze obawiały się, że w bibliotekach są gromadzone publikacje o treści niezgodnej z punktem widzenia obowiązującego wówczas ustroju.

Kolejnym problemem, z którym zmagala się biblioteka, była sytuacja lokalowa. Z powodu braku miejsca książki umieszczano również w innych pomieszczeniach Seminarium. Utrudniało to znacznie prace nad opracowywaniem i porządkowaniem księgozbioru. Nie

było również wiadomo dokładnie, jakie zbiory znajdują się w bibliotece.

Ważnym momentem w działalności biblioteki było otrzymanie w 1979 roku specjalnych pomieszczeń przeznaczonych dla jej potrzeb. Mieściły się one w nowo dobudowanym skrzydle gmachu seminarium. Urządzono w nich obszerny magazyn, czytelnię i sale przeznaczone na pracownię.¹² Biblioteka mimo wielu trudności dążyła do poszerzania działalności naukowej, systematycznie powiększając swoje zbiory i współpracując z wieloma ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą.

Przełomowym momentem w działalności Wydziału i biblioteki było ustanowienie dnia 8 grudnia 1981 roku przez Jana Pawła II w Motu proprio „*Beata Hedvigis*” Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Akademia obejmowała trzy wydziały: teologiczny, filozoficzny i historyczny. Swoją działalność Papieska Akademia Teologiczna oparła na prawach Kościoła katolickiego - Konstytucji apostołskiej „*Sapientia christiana*” oraz na prawach własnego statutu.¹³ Pierwszy zapis w statucie Akademii, został zatwierdzony przez Stolicę Apostolską w grudniu 1983 roku.¹⁴ Wiadomość o utworzeniu Akademii dotarła do Krakowa na przełomie roku 1981/82. Inauguracja roku akademickiego odbyła się 17 października 1982 w kościele św. Anny w Krakowie.

Relacje między Akademią, a władzami państwowymi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej były negatywne. Papieska Akademia Teologiczna była przez władze państwowe dyskryminowana. Najbardziej wymownym świadectwem stosunku państwa do uczelni było skreślenie nazwy Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie przez cenzurę, na terenie całego kraju.

Biblioteka funkcjonując już w nowym lokalu powiększyła swój personel. Oprócz duchownych, zatrudniono osoby świeckie. Starano się przyjmować osoby posiadające wykształcenie bibliotekarskie,

¹² Biblioteka (1989/90). *Biuletyn Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie* nr 8, s. 151.

¹³ Kubiś, Adam (1983/84). Sprawozdanie z 1/586 roku działalności Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. *Biuletyn Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie* nr 8, s. 35.

¹⁴ Dyduch, Jan oprac. (1992). *Statut Papieskiej Akademii Teologicznej*. Kraków: Wydaw. Nauk. PAT, s. 3.

organizowano kursy i szkolenia. Zaczęto tworzyć podstawy nowej struktury organizacyjnej biblioteki. Planowano utworzyć cztery działy: administracyjny, gromadzenia, opracowania i udostępniania.

Kontynuowano prace inwentaryzacyjne i porządkowe. Rozpoczęto opracowywanie rzeczowe katalogu zbiorów. Ze zbiorów bibliotecznych mogły korzystać nie tylko osoby duchowne, ale również osoby świeckie: pracownicy i studenci Papieskiej Akademii Teologicznej oraz innych uczelni krakowskich. Powoli powiększał się krąg działania biblioteki. Nie była ona już tylko i wyłącznie placówką przeznaczoną dla wąskiego kręgu użytkowników, ale stawała się ważną biblioteką naukową Krakowa.

Zbiory biblioteczne systematycznie powiększały się. Zdobywano nowe publikacje na drodze wymiany z instytucjami krajowymi i zagranicznymi. Biblioteka otrzymywała wiele darów książkowych od osób duchownych i świeckich. Na potrzeby biblioteki zaadaptowano nowe pomieszczenia, umieszczając w nich magazyn dubletów. Osobno umieszczono zbiory specjalne – starodruki i rękopisy.

Ważnym momentem w działalności Biblioteki było podpisanie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, a Konferencją Episkopatu Polski w czerwcu 1989 roku „umowy w sprawie uregulowania statusu uczelni papieskich oraz trybu i zakresu uznawania przez państwo stopni i tytułów naukowych nadawanych przez te uczelnie”¹⁵. Akademia stała się oficjalnie uczelnią naukową, a Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej otrzymała status biblioteki naukowej.

Wraz z ustanowieniem Papieskiej Akademii Teologicznej zmienił się status Biblioteki – stała się ona Biblioteką Główną nowo utworzonej uczelni.

Obecnie główna siedziba biblioteki mieści się w budynku Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej przy ulicy Podzamcze 8 tutaj też przechowywane są druki zwarte i zbiory specjalne. Od 1993 roku, w budynku przy ul. Franciszkańskiej 1 w pomieszczeniach Akademii udostępniane są natomiast czasopisma i pozostała część druków zwartych .

Bibliotekę Akademii tworzą:

- Biblioteka Główna,

¹⁵ *Monitor Polski* 1989, s. 327-357.

- biblioteki wydziałowe (Biblioteka Wydziału Filozoficznego, Biblioteka Wydziału Historii Kościoła),
- instytutowe (np. Biblioteka Instytutu Liturgicznego, Biblioteka Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki, Biblioteka Międzywydziałowego Instytutu Ekumenii i Dialogu, Instytutu Prawa Kanonicznego),
- biblioteki katedr (np. Biblioteka Katedry Teologii i Informatyki Biblijnej, Biblioteka Katedr Chrystologii i Eklezjologii, Biblioteka Katedry Patrologii i Historii Dogmatu)¹⁶

Strukturę organizacyjną Biblioteki tworzą działy: administracyjno-gospodarczy, gromadzenia, opracowania druków zwartych, udostępniania, zbiorów specjalnych, czasopism, informacji naukowej, komputeryzacji prac bibliotecznych oraz bibliotek wydziałowych, instytutowych i katedr. Organem kolegialnym, który nadzoruje działalność biblioteki, jest Podkomisja Biblioteczna Senackiej Komisji do Spraw Rozwoju Uczelni, która współpracuje z dyrektorem Biblioteki w kierowaniu systemem biblioteczno-informacyjnym uczelni.¹⁷

Obecnie księgozbiór biblioteki Akademii składa się z prawie 400 000 woluminów, w tym 80 inkunabułów, ok. 5 000 starodruków, ok. 700 rękopisów, ponad 4500 tytułów czasopism polskich i zagranicznych, Biblioteka posiada również zbiory map, druków ulotnych oraz dokumentów audiowizualnych. Księgozbiór powiększa się rocznie średnio o ok. 15-20 tys. woluminów.¹⁸

Biblioteka gromadzi głównie zbiory z dziedziny teologii, filozofii, historii Kościoła, szeroko pojętej humanistyki (pedagogiki, psychologii, prawa, sztuki itp.) a także wydawnictwa informacyjne, encyklopedie, słowniki, bibliografie, informatory, podręczniki.

Podstawowym sposobem gromadzenia zbiorów są planowo prowadzone zakupy, prenumerata, wymiana oraz otrzymywane dary. Ważnym źródłem pozyskiwania zbiorów jest wymiana zagraniczna i krajowa. Współpraca prowadzona jest z ok. 200 instytucjami zagranicznymi z prawie 40 krajów świata. Za wydawnictwa naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej biblioteka otrzymuje wiele cen-

¹⁶ Por. Bednarczyk, Jan (2001). Działalność Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. *Notes Biblioteczny* nr 1, s. 3-14.

¹⁷ Ibidem, s. 5.

¹⁸ Ibidem, s. 6.

nych periodyków zagranicznych. Zeszyty wielu czasopism krajowych i zagranicznych są bibliotece na bieżąco przesyłane w formie darów przez instytucje naukowe współpracujące z uczelnią. Biblioteka otrzymuje również dary od osób duchownych i świeckich. Wiele własnych publikacji przekazuje bibliotece wydawnictwa kościelne i uczelniane. Całe księgozbiory przekazywane są w postaci zapisów testamentowych dla biblioteki. Osobny księgozbiór stanowią dzieła ofiarowane przez Ojca Świętego Jana Pawła II z jego prywatnej biblioteki stanowiące obecnie bardzo cenny i ciekawy księgozbiór¹⁹.

W 1989 roku rozpoczęła się komputeryzacja zbiorów bibliotecznych. Pierwsza do sieci internetowej przyłączona została Czytelnia Czasopism – w 1995 roku, następnie w 1997 roku dostęp do Internetu otrzymały Biblioteka Główna, Instytut Jana Pawła II, Biblioteka Instytutu Liturgicznego Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej oraz Rektorat Akademii.²⁰

Od 1997 roku książki opracowywane są w systemie VTLS w formacie USMARC. Równocześnie baza gromadzenia druków zwartych w bibliotece głównej, bazy bibliotek instytutowych, bazy darów i zawartości czasopism prowadzone są w programie MAK. Natomiast dla zbiorów specjalnych prowadzony jest katalog kartkowy. Od 1999 roku opisy bibliograficzne czasopism wraz z hasłami przedmiotowymi wprowadzone były do ogólnopolskiej bazy tytułów czasopism naukowych CKTCz działającej w zintegrowanym systemie bibliotecznym VTLS posadowionej na serwerze Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego w Sopocie. W 2002 roku baza CKTCz została włączona do Katalogu Centralnego Nukat.²¹

Poszukiwania w księgozbiornie mogą odbywać się przy pomocy katalogów komputerowych w systemie VTLS lub MAK lub w tradycyjnych katalogach kartkowych. W bibliotece można przeglądać bazy danych zgromadzone na dyskach optycznych zarówno bazy własne biblioteki jak również bazy bibliograficzne innych bibliotek.

¹⁹ Bednarczyk, Jan (1998/99). Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. *Analecta Cracoviensia* nr 30/31, s. 428.

²⁰ Biblioteka (1996/97). *Biuletyn Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie* nr 15, s. 262.

²¹ Gurdak, Danuta; Siuda, Joanna (2002). *Czytelnia Czasopism Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1, s. 106.

Są to m.in. bazy o dokumentach papieskich np. Insegnamenti, ATLA Religion Indexes 2000, „Przewodnik Bibliograficzny” BN, bazy Bibliotek Federacji FIDES, teksty „Biblii”. Od 1993 roku Biblioteka uczestniczy w pracach Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego, skupiającego biblioteki naukowe wdrażające sieć komputerową w oparciu o system VTLS.²²

Próby utworzenia Stowarzyszenia Bibliotek Teologicznych w Polsce miały swój początek w 1979 roku. Jednakże podjęte na nowo inicjatywy przybrały dopiero konkretny kształt w 1991 roku postaci utworzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES.

Stowarzyszenie FIDES powstało z potrzeby wzajemnej współpracy i rozwoju między bibliotekami kościelnymi. Szybko dostrzeżono korzyści płynące ze współdziałania i wymiany doświadczeń.²³ Głównym celem federacji było skoordynowanie prac nad komputeryzacją procesów bibliotecznych, doskonalenie zawodowe pracowników bibliotek kościelnych, nawiązanie współpracy z innymi bibliotekami i instytucjami zarówno w kraju jak i za granicą. Prowadzenie działalności badawczej i studiów nad zastosowaniem nowych technik w pracach bibliotecznych. Popularyzacja osiągnięć i doświadczeń prowadzona jest w formie konferencji, dyskusji i działalności wydawniczej.²⁴ W 1994 roku Dyrektor Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, ks. dr Jan Bednarczyk został wybrany przewodniczącym Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES²⁵. W 1995 roku Konferencja Episkopatu Polski erygowała Federację i zatwierdziła jej statut.²⁶ W tym samym roku otrzymała osobowość prawną i została przyjęta jako członek zwyczajny do Conseil International des Associations des Bibliothèques de Théologie.²⁷

Wszystkie podejmowane działania powodują, iż biblioteka PAT jest jedną z najnowocześniejszych placówek uczelnianych tego typu.

²² Bednarczyk, Jan (1996). Działalność Federacji Bibliotek Kościelnych – FIDES. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1/2, s. 8.

²³ Bednarczyk, Jan (1996a). Powołanie do życia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* nr 65, s. 72.

²⁴ ABPAT.F. *Statut Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES*. Art. 6.

²⁵ Bednarczyk, Jan (1996a), s. 74.

²⁶ Bednarczyk, Jan (1995). Ku lepszej organizacji pracy w bibliotekach kościelnych – Federacja FIDES. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1, s. 27-28.

²⁷ Bednarczyk, Jan (1996), s. 14.

Obok bogatego księgozbioru, oferuje ona użytkownikom fachową i kompletną informację o swoich zbiorach.

Będąc jedną z największych bibliotek kościelnych Krakowa, placówka boryka się jednak z dużymi problemami lokalowymi. Brakuje miejsca dla czytelników i pracowników brak również wolnej przestrzeni magazynowej na coraz większą liczbę nowych nabytków i licznych darów. Księgozbiór biblioteki rozmieszczony jest w kilku miejscach w Krakowie.

Obecnie prowadzone są prace budowlane nowego gmachu bibliotecznego. Nowa biblioteka znajdować się będzie obok III Kampusu UJ w Krakowie-Pychowicach. W przyszłości, znajdują się tam też inne budynki Papieskiej Akademii Teologicznej. Nowy budynek zapewni czytelnikom wolny dostęp do zbiorów, otrzyma szybkie połączenie komputerowe z innymi bibliotekami i instytucjami w kraju i zagranicą, wyposażony zostanie w nowoczesne urządzenia do wyszukiwania informacji. Modułowa struktura gmachu pozwoli dostosować pomieszczenia do aktualnych i przyszłych potrzeb biblioteki.²⁸ Planuje się, że jako pierwsza w nowym budynku zaistnieje Międzywydziałowa Czytelnia Czasopism, która udostępniać będzie najbardziej aktualną wiedzę z dziedziny teologii, filozofii, prawa i historii Kościoła oraz innych nauk humanistycznych w formie drukowanej i elektronicznej prezentując dorobek krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych.

Perspektywy rozwoju Biblioteki dotrzymującej kroku najbardziej nowoczesnym ośrodkom naukowym i jednocześnie prezentującej niezwykle cenną i bogatą spuściznę cywilizacji i kultury chrześcijańskiej we współczesnym technicyzowanym i konsumpcyjnym świecie, wydają się być nie do przecenienia.

²⁸ Por. Bednarczyk, Jan (1996), s. 13.